EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 21.9.2006
KOM(2006) 518 galutinis

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

patvirtinantis Europos atominės energijos bendrijos prisijungimą prie Branduolinių medžiagų ir branduolinių objektų fizinės saugos konvencijos

(pateikta Komisijos)

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. ĮŽANGA

1980 metais remiant Tarptautinei atominės energijos agentūrai (toliau – TATENA) buvo pasirašyta Branduolinių medžiagų fizinės saugos konvencija (angl. *Convention on the Physical Protection of Nuclear Material*, toliau – CPPNM), kuri įsigaliojo 1987 metais. CPPNM Šalys yra 118 valstybių ir Europos atominės energijos bendrija (toliau – Euratomas)[1]. Visos Europos Sąjungos valstybės narės yra CPPNM Šalys.

Vadovaudamasis CPPNM 18 straipsnio 4 dalies a punktu, Euratomas pasirašė CPPNM 1980 m. birželio 13 d., o prie jos prisijungė 1991 m. spalio 6 d.[2].

Svarbiausias CPPNM tikslas – taikyti fizinės apsaugos priemones tarptautiniam branduolinių medžiagų gabenimui.

1999 metais daug valstybių pasisakė, kad CPPNM nėra išsami ir kad ją reikia persvarstyti, ypač todėl, kad ji neapima tam tikrų svarbių fizinės apsaugos aspektų. Buvo nustatyti medžiagų apsaugos trūkumai jas naudojant, saugant ir gabenant šalių viduje. Be to, CPPNM neužtikrina pakankamos branduolinių objektų apsaugos nuo piktavališkų veiksmų. Siekdamas pagerinti šią nerimą keliančią padėtį, Tarptautinės atominės energijos agentūros (TATENA) generalinis direktorius 2001 m. birželį įkūrė Neterminuotą teisės ekspertų ir technikos specialistų grupę CPPNM pakeitimo projektui parengti, kuri turėtų aptarti, ar reikia persvarstyti CPPNM.

Pakeitimo konferencija nuo 2005 m. liepos 4 d. (pirmadienio) iki liepos 8 d. (penktadienio) vyko TATENA būstinėje Vienoje. Liepos 8 d. konferencijoje buvo priimti CPPNM pakeitimai.

2005 m. birželio 28 d. sprendimu[3] Taryba įgaliojo Komisiją derėtis dėl Bendrijos kompetencijai priklausančių CPPNM pakeitimų. Todėl Euratomas visapusiškai dalyvavo Pakeitimo konferencijoje. 2005 m. liepos 8 d. Komisijos atstovas Euratomo vardu pasirašė Pakeitimo konferencijos baigiamąjį aktą.

2. SIŪLOMI CPPNM PAKEITIMAI

CPPNM pakeitimais siekiama žymiai pagerinti jos veiksmingumą.

Tai aiškiai matyti iš tikslų aprašymo Konvencijos naujajame 1A straipsnyje: „Šios Konvencijos tikslai – siekti užtikrinti ir išlaikyti veiksmingą branduolinių medžiagų ir branduolinių objektų, naudojamų taikiems tikslams, fizinę apsaugą pasaulyje; išvengti nusikaltimų, susijusių su tokiomis medžiagomis ir objektais, ir su jais kovoti pasaulio mastu; taip pat šiuo tikslu palengvinti valstybių, šios Konvencijos Šalių, bendradarbiavimą“.

---

1 Padėtis 2006 m. birželio 27 d.

2 1980 m. birželio 9 d. Tarybos sprendimas, patvirtinantis Komisijos sudarytą Tarptautinę konvenciją dėl branduolinių medžiagų fizinės apsaugos, OL L 149, 1980 6 17, p. 41.

3 dok. 1024/05 ATO 62 CONOP 33 =C 438

Taigi pakeitimais Konvencijos taikymo sritis išplečiama taip, kad apimtų ne tik tarptautinį branduolinių medžiagų gabenimą, bet ir branduolinių medžiagų naudojimą, gabenimą ar saugojimą šalies teritorijoje.

Be to, siekiant užtikrinti visapusiškesnę fizinę branduolinių medžiagų apsaugą, pakeistoje CPPNM reglamentuojamos ne tik medžiagos, bet ir atitinkami branduoliniai objektai. Todėl CPPNM buvo pavadinta *Branduolinių medžiagų ir branduolinių objektų fizinės saugos konvencija*.

Iš dalies pakeistoje CPPNM išsamiai apibrėžta, kas yra „branduolinis objektas“: tai objektas, kuriame gaminamos, perdirbamos, naudojamos, tvarkomos, saugomos ar šalinamos branduolinės medžiagos, jei dėl tokio objekto pažeidimo ar darbo sutrikdymo į aplinką gali patekti dideli radiacijos ar radioaktyviųjų medžiagų kiekiai; sąvoka apima susijusius pastatus ir įrengimus, dėl kurių darbo sutrikdymo į aplinką gali patekti radiacija ar radioaktyviosios medžiagos (1 straipsnio d dalis).

Naujajame tekste taip pat reikalaujama nustatyti tinkamą fizinės apsaugos režimą (2A straipsnio 1 dalis), teisinę ir reguliavimo sistemą (2A straipsnio 2 dalies a punktas) ir paskirti už jų įgyvendinimą atsakingas kompetentingas valdžios institucijas (2A straipsnio 2 dalies b punktas).

Jame taip pat pateikiama 12 „pagrindinių fizinės branduolinių medžiagų ir branduolinių objektų apsaugos principų“, kuriuos taiko naujosios Konvencijos Šalys (2A straipsnio 3 dalis).

Pakeista Konvencija turi tiesioginį poveikį saugumo kontrolės režimui, kaip apibrėžta Euratomo sutarties VII skyriuje[4]. Visų pirma reikia pabrėžti: atsakomybę už fizinės apsaugos režimo sukūrimą, įgyvendinimą ir palaikymą (A principas); principą, kad atsakomybė užtikrinti tinkamą branduolinių medžiagų apsaugą būtų taikoma tarptautiniam šių medžiagų gabenimui, kol ta atsakomybė tinkamai perduodama kitai valstybei (B principas); atsakomybę sukurti ir prižiūrėti fizinės apsaugos valdymo teisinę ir reguliavimo sistemą (C principas); atsakomybę sukurti ar paskirti kompetentingą instituciją, atsakingą už teisinės ir reguliavimo sistemos įgyvendinimą (D principas); aiškiai apibrėžti atsakomybę už įvairių fizinės apsaugos sistemos elementų įgyvendinimą tam tikroje valstybėje (E principas) ir parengti nenumatytų atvejų (nepaprastosios padėties) planus, kurių tikslas – reaguoti į neteisėtą branduolinės medžiagos paėmimą arba branduolinių objektų (branduolinių medžiagų) sabotažą ar mėginimą atlikti tokio pobūdžio veiksmus; šių planų turėtų laikytis visi susiję licencijų turėtojai ir valdžios institucijos (K principas).

Pakeistoje CPPNM valstybių, šios Konvencijos Šalių, taip pat konkrečiai reikalaujama užtikrinti apsaugą nuo vagystės, kontrabandos ir sabotažo (2A straipsnio 1 dalis).

[4] Euratomo sutarties 77–85 straipsniai.

Joje taip pat numatomas platesnis valstybių dvišalis bei daugiašalis bendradarbiavimas ir tarptautinis bendradarbiavimas dėl skubių priemonių, kurios skirtos pavogtų ar kontrabanda gabenamų branduolinių medžiagų buvimo vietai nustatyti ir joms atgauti, visiems radiologiniams sabotažo padariniams sušvelninti ir užkirsti kelią su tuo susijusiems nusikaltimams bei su jais kovoti (5 straipsnis).

Dar vienas labai svarbus pakeitimas – Konvencijoje numatytas naujas reikalavimas, kad už įvairius tyčinius veiksmus, grasinimus ar mėginimą tai daryti „turi būti baudžiama pagal kiekvienos valstybės, šios Konvencijos Šalies, nacionalinę teisę“ (7 straipsnio 1 dalis).

3. EURATOMO IR VALSTYBIŲ NARIŲ VAIDMUO IR KOMPETENCIJA KONVENCIJOJE

Euratomo sutarties 101 straipsnio 1 pastraipoje numatyta, kad „Bendrija, neviršydama savo galių ir jurisdikcijos, gali prisiimti įsipareigojimus sudarydama susitarimus arba sutartis su ... tarptautine organizacija, ...“.

Bendrijos vaidmenį ir kompetenciją dėl CPPNM 1978 metais patvirtino Teisingumo teismas[5]:

„(Euratomo sutarties) 2 straipsnio e dalyje Bendrija įpareigojama tinkamai prižiūrėdama garantuoti, kad branduolinės medžiagos nebūtų naudojamos kitiems nei numatyta tikslams, neatsižvelgiant į tų kitų tikslų pobūdį ir aplinkybes, kuriomis tai gali vykti, ir galiausiai sąvoka „saugumo kontrolė“, vartojama Sutarties VII skyriaus nuostatoms apibūdinti, apima daugiau negu tik vienos branduolinių medžiagų naudotojo nurodytos paskirties vietos pakeitimą kita. Čia Sutartis numato visus galimus branduolinių medžiagų panaudojimo tikslus ir su jais susijusį pavojų saugumui, tai yra įsikišimo į gyvybinius visuomenės ir valstybių interesus, pavojų. Todėl be jokios abejonės Sutarties sąvoka „saugumo kontrolė“ yra pakankamai plati, kad apimtų ir fizinės apsaugos priemones.“

Teismas padarė išvadą, kad „valstybių narių dalyvavimas CPPNM... yra suderinamas su Euratomo sutarties nuostatomis, su sąlyga, kad, kiek tai susiję su jos galiomis ir jurisdikcija, Bendrija yra tokia pati CPPNM narė kaip valstybės narės“. Taip pat padaryta išvada, kad tam tikri su Bendrija susiję CPPNM įsipareigojimai gali būti įgyvendinti tik Bendrijai palaikant glaudžius ryšius su valstybėmis narėmis, tiek derybų ir dokumento priėmimo metu, tiek įgyvendinant prisiimtus įsipareigojimus.

Atsižvelgiant į tai, kad modernizavimas yra bendras CPPNM pakeitimo tikslas, kad galima būtų geriau reaguoti į naujas grėsmes ir užtikrinti didesnį branduolinį saugumą kovojant su tais, kurie vykdo branduolinių medžiagų vagystes, sabotažą ar netgi teroristinius veiksmus, užkertant jiems kelią ir galiausiai juos baudžiant, Teismo išvadas reikia aiškinti iš naujo, o tai reiškia, kad Konvencijos taikymo Euratomui sritį taip pat reikės atitinkamai tikslinti. Pagal analogiją su neseniai

[5] 1978 m. lapkričio 14 d. Teismo nutarimas 1/78, priimtas pagal EAEB sutarties 103 straipsnio trečią pastraipą, ECR 1978, p. 2151, ypač 21 ir 34 punktai ir pirmoji nutarimo rezoliucinė dalis.

priimtu Teismo nutarimu[6] dėl aplinkos apsaugos reikalavimas valstybėms narėms nustatyti sankcijas negali būti *per se* panaikintas iš Euratomo kompetencijos srities. Šiame sprendime Teismas patvirtino, kad iš principo Bendrijos kompetencijai priklauso teisė reikalauti, kad valstybės narės nustatytų baudžiamąsias sankcijas siekiant pagrindinių Bendrijos tikslų.

Nustatyta, kad fizinė branduolinių medžiagų apsauga yra vienas iš pagrindinių Bendrijos tikslų, kaip numatyta pagal išsamią, teisiškai privalomą ir vykdytiną Euratomo saugumo kontrolės sistemą.

Šiuo atžvilgiu Euratomo sutarties 2 straipsnio e dalis numato, kad Bendrija „tinkamai prižiūrėdama garantuoja, kad branduolinės medžiagos nebūtų naudojamos kitiems nei numatyta tikslams.“

Kad galima būtų užtikrinti aukštą saugumo kontrolės lygį, Euratomui gali reikti imtis priemonių, susijusių su valstybių narių baudžiamąja teise.

Todėl *per se* neatmetama galimybė, kad svarbūs daliniai pakeitimai, įtraukti į Konvencijos 7 straipsnio 1 dalį, kuriuose teigiama, kad už įvairius tyčinius veiksmus, grasinimus ir mėginimus tai daryti „turi būti baudžiama pagal kiekvienos valstybės, šios Konvencijos Šalies, nacionalinę teisę“, taip pat gali būti taikomi Euratomui.

Prisijungdama prie CPPNM Komisija Bendrijos vardu turės pareikšti depozitarui, kokie straipsniai jai netaikytini, kaip 18 straipsnio 4 dalies c punkte reikalaujama iš regioninės integracijos ar kitokio pobūdžio organizacijos, prisijungiančios prie CPPNM.

Atsižvelgiant į pirmiau minėtas Teisingumo teismo gaires, pareiškime nurodoma, kad Bendrijai, kitaip nei atskiroms valstybėms narėms, netaikytini 8–13[7] straipsniai.

4. IŠVADOS

Atsižvelgiant į pirmiau apibūdintus siūlomus CPPNM pakeitimus ir į cituotą Teisingumo Teismo nutarimą, svarbu, kad Bendrija ir toliau visateisiškai dalyvautų Konvencijoje ypač siekiant užtikrinti Konvencijos įgyvendinimo ir Euratomo sutarties ir jos antrinės teisės nuostatų suderinamumą.

Todėl Komisija pagal Euratomo sutarties 101 straipsnio 2 dalį siūlo Tarybai priimti toliau pateikiamą sprendimą, patvirtinantį Komisijos sudarytą Konvenciją.

---

[6] 2005 m. rugsėjo 13 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-176/03, Europos Bendrijų Komisija prieš Europos Sąjungos Tarybą, ypač 47 ir 48 punktai.

[7] CPPNM 8–13 straipsniuose apibrėžiami kriminalinių nusikaltimų teisiniai režimai bei reglamentuojamas nusikaltėlių teisinis persekiojimas, jų išdavimas kitai valstybei ir susiję klausimai.

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

patvirtinantis Europos atominės energijos bendrijos prisijungimą prie Branduolinių medžiagų ir branduolinių objektų fizinės saugos konvencijos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 101 straipsnio antrąją pastraipą,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą[8],

kadangi:

(1) Euratomo sutarties 2 straipsnio e dalis numato, kad Bendrija „tinkamai prižiūrėdama garantuoja, kad branduolinės medžiagos nebūtų naudojamos kitiems nei numatyta tikslams“.

(2) 1979 m. buvo pasirašyta Branduolinių medžiagų fizinės saugos konvencija (toliau – CPPNM), kuri įsigaliojo 1987 m. CPPNM Šalys yra 118 valstybių ir Europos atominės energijos bendrija[9]. Visos valstybės narės yra CPPNM Šalys.

(3) Remiant TATENA 2005 m. liepos 4 d. pagal CPPNM 20 straipsnį buvo sušaukta Pakeitimo konferencija. 2005 m. liepos 8 d. Europos Komisijos atstovas Europos atominės energijos bendrijos vardu pasirašė baigiamąjį aktą dėl Branduolinių medžiagų fizinės saugos konvencijos pakeitimo.

(4) Kai „regioninės integracijos ar kitokio pobūdžio organizacija“ tampa Konvencijos Šalimi, pagal šios Konvencijos 18 straipsnį ji turi perduoti depozitarui pareiškimą, nurodydama, kurios valstybės yra jos narės ir kurie šios Konvencijos straipsniai jai netaikomi.

(5) Teismas nusprendė[10], kad valstybių narių dalyvavimas CPPNM yra suderinamas su Euratomo sutarties nuostatomis, su sąlyga, kad, kiek tai susiję su jos galiomis ir jurisdikcija, Bendrija yra tokia pati CPPNM narė kaip valstybės narės. Taip pat nusprendė, kad tam tikri su Bendrija susiję CPPNM įsipareigojimai gali būti įgyvendinti tik Bendrijai palaikant glaudžius ryšius su valstybėmis narėmis, tiek derybų ir dokumento priėmimo metu, tiek įgyvendinant prisiimtus įsipareigojimus.

---

8 OL C […], […], p. […].

9 Padėtis 2006 m. birželio 27 d.

10 1978 m. lapkričio 14 d. Teismo nutarimas 1/78, priimtas pagal EAEB sutarties 103 straipsnio trečią pastraipą, ECR 1978, p. 2151, ypač pirmoji nutarimo rezoliucinė dalis ir 34 punktas.

(6) Teisingumo teismas[11] taip pat patvirtinimo, kad Euratomo sutarties 2 straipsnio e dalyje Bendrija įpareigojama tinkamai prižiūrėdama garantuoti, kad branduolinės medžiagos nebūtų naudojamos kitiems nei numatyta tikslams, neatsižvelgiant į tų kitų tikslų pobūdį ir aplinkybes, kuriomis tai gali vykti, ir galiausiai sąvoka „saugumo kontrolė“, vartojama Sutarties VII skyriaus nuostatoms apibūdinti, apima daugiau negu tik vienos branduolinių medžiagų naudotojo nurodytos paskirties vietos pakeitimą kita.

(7) Todėl reikia patvirtinti Europos atominės energijos bendrijos prisijungimą prie pakeistos Branduolinių medžiagų ir branduolinių objektų fizinės saugos konvencijos,

NUSPRENDĖ:

Vienintelis straipsnis

Europos atominės energijos bendrijos prisijungimas prie Branduolinių medžiagų ir branduolinių objektų fizinės saugos konvencijos su pakeitimais, padarytais 2005 m. liepos 8 d. pasirašytu baigiamuoju aktu, yra patvirtinamas.

Konvencijos tekstas su pakeitimais ir Euratomo pareiškimas pagal Konvencijos 18 straipsnio 4 dalį pridedami prie šio sprendimo.

Priimta Briuselyje,

Tarybos vardu
Pirmininkas

[11] *idem*, 21 punktas.

PRIEDAS

Europos atominės energijos bendrijos pareiškimas pagal Konvencijos 18 straipsnio 4 dalies nuostatas

Toliau išvardytos valstybės šiuo metu yra Europos atominės energijos bendrijos narės: Belgijos Karalystė, Čekijos Respublika, Danijos Karalystė, Vokietijos Federacinė Respublika, Estijos Respublika, Graikijos Respublika, Ispanijos Karalystė, Prancūzijos Respublika, Airija, Italijos Respublika, Kipro Respublika, Latvijos Respublika, Lietuvos Respublika, Liuksemburgo Didžioji Hercogystė, Vengrijos Respublika, Maltos Respublika, Nyderlandų Karalystė, Austrijos Respublika, Lenkijos Respublika, Portugalijos Respublika, Slovėnijos Respublika, Slovakijos Respublika, Suomijos Respublika, Švedijos Karalystė ir Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė.

Bendrija pareiškia, kad jai netaikomi Branduolinių medžiagų ir branduolinių objektų fizinės saugos konvencijos 8–13 straipsniai.